

Pěstování cukrovky a výroba cukru v EU po reformě

SUGAR-BEET GROWING AND SUGAR PRODUCTION IN EU AFTER REFORM

Jan Křováček – Svaz pěstitelů cukrovky Čech

Situace v komoditě cukrovka a cukr v ČR a v podstatě v celé EU je poměrně stabilní. Cukrovka se ukázala během posledních let jako jedna z nejstabilnějších plodin v ekonomice zemědělských podniků. Doby, kdy se 1 tuna zpeněžovala za více než 1300–1400 Kč se již zřejmě nevrátí, ale cena okolo 1000 Kč (vč. kompenzační platby SSP) a průměrné výnosy za ČR nad 60 t.ha⁻¹ by měly zajistit rentabilní pěstování této plodiny! Ceny ostatních komodit není třeba ani zmiňovat. Například při pěstování ozimé pšenice a jejím zpeněžení v reálných aktuálních cenách krmné pšenice nepostačuje pro vrácení vložených vstupů ani výnos 7 t.ha⁻¹, přičemž se průměrné výnosy pohybují jen kolem 5 t.ha⁻¹. Ostatní komodity jsou na tom obdobně. Nelze počítat se získkem pouze z dotací SAPS, případně Top-up, který se ještě donedávna zdál být pro další rok ohrožen. Orientace na pěstování cukrovky a kvótový systém přináší farmářům jistoty.

Suchý začátek podzimu v Evropě

Nejen Českou republiku, ale velkou většinu států v EU trápilo od poloviny srpna letošního roku extrémní sucho v kombinaci s vyššími teplotami. Průběh počasí způsobil i mírnou nejistotu s odhady produkce cukru z kampaně 2009/10 (tab. I.).

Ve středních Čechách od cca 5.–8. takřka do 8.–10. 10. nepršelo, projevilo se to ve větších ztrátách na poli při sklizni řepy, nižších výnosech než se předpokládalo v polovině a ke konci srpna. Vysoké teploty při rané sklizni působily rychlé vysychání sklizené řepy a zaplesnivění řezných ran.

Tab. I. Očekávaná produkce cukru z kampaně 2009/10

Stát	Očekávaný výnos cukru (t.ha ⁻¹)	Stát	Očekávaný výnos cukru (t.ha ⁻¹)
Belgie	12,50	Polsko	8,06
Česko	9,33	Rakousko	10,20
Dánsko	11,00	Rumunsko	5,40
Finsko	6,00	Řecko	7,00
Francie	13,70	Slovensko	7,53
Itálie	7,70	Švédsko	10,00
Litva	6,00	Velká Británie	11,90
Maďarsko	8,13	Švýcarsko	12,81
Německo	10,84	Turecko	6,65
Nizozemsko	12,50		
EU	10,76	CIBE*	10,03

* vč. Švýcarska a Turecka

(Pramen: CIBE, odhad)

Na jednání CIBE v Bruselu 28. 9. zástupci jednotlivých svazů pěstitelů cukrovky hodnotili aktuální situaci v jejich zemi. Ve Francii v té době panovalo silné sucho s teplotami okolo 25 °C, byly zřetelné silné ztráty na skládkách, přesto očekávají v letošním roce nadprodukcí okolo 600 tis. t cukru (nadkvótový cukr). Obdobná situace byla i na Slovensku, v Maďarsku a Rumunsku, kde poslední srážky přišly místy i v poslední dekádě srpna a teploty v polovině září při začátku kampaně (17.–20. 9.) byly až 30 °C.

Produkce cukru v kampani 2009/10

Dle informací CIBE by v letošním roce, v kampani 2009/10, měla být opět rekordní produkce cukru. Očekává se, že v EU by letos mělo být vyprodukováno 15,3 mil. t cukru, při zahrnutí Švýcarska a Turecka do těchto kalkulací bude produkce 17,7 mil. t, resp. 19,6 mil. t vč. ekvivalentní cukrovky pro výrobu bioetanolu. Francie očekává rekordní výnos cukrovky okolo 91 t.ha⁻¹ při cukernatosti 16 % a výnos cukru těsně pod hranicí 14 t.ha⁻¹. V Nizozemsku bude dle prognóz 72,4 t.ha⁻¹ při cukernatosti 18 % (84 t/ha při cukernatosti 16 %) a z toho bude vyrobeno 13,5 t.ha⁻¹ cukru. První prognózy z Německa ukazovaly na výnos okolo 75 t.ha⁻¹ při 16% cukernatosti, ale produkce by vlivem sucha mohla být i o 15 % nižší. Slovensko očekává 60 t.ha⁻¹ při cukernatosti 17 %, Finsko pouze 40 t.ha⁻¹ (cukernatost zatím neodhadují). Sousední Švédsko čeká produkci okolo 10 t.ha⁻¹ cukru a cukernatost 16,4 %.

V porovnání s ostatními státy bychom měli dle informací TTD docílit v Čechách výnosu okolo 67 t.ha⁻¹ při cukernatosti 16 %. Výnosy v cukrovaru Opava a Hrušovany budou zřejmě o něco nižší, menší cukrovary Prosenice, Litovel a Vrbátky očekávají výnos okolo 60 t.ha⁻¹ při cukernatosti 16 %. Budou-li tyto výnosy dosaženy, bude jasné až po ukončení kampaně.

Bilance cukru v Evropě

Problémem posledních let v bilanci cukru je produkce nadkvótového cukru, který je převáděn do následujícího roku. Faktem je také to, že kvótová produkce cukru v EU samotná by již nepokryla jeho spotřebu. Jako příklad lze uvést kampaň 2008/09, kdy se vyrobilo 13,973 mil. t cukru, ale spotřeba byla 16,5 mil. t! Ještě v kampani 2006/07 se vyprodukovalo v Evropě 16,2 mil. t, poté se začala silněji uplatňovat reforma, která měla za cíl snížit produkci cukru v Evropě. Základní charakteristiky jsou uvedeny v tab. II. Z tabulky je viditelný trend snížení počátečních a konečných zásob. Za poslední 3–4 roky poklesla produkce z 16 mil. t na 13,8 mil. t a zvyšuje se bohužel závislost

KŘOVÁČEK: Pěstování cukrovky a výroba cukru v EU po reformě

na importech. Importy ze zemí mimo EU během druhé poloviny kampaně 2007/08 a první poloviny 2008/09 narostly o 40 % na více než 1 mil. t surového cukru (ve Velké Británii dokonce o 68 %). Naproti tomu je snaha CIBE a CEFS navýšit exporty nadkvótového cukru z 650 tis. t na 1,37 mil. t.

I když snižování produkce cukru v příhodných oblastech pro pěstování cukrovky nelze považovat za rozumné rozhodnutí, bylo zřejmě nutné pro stabilizaci trhu s cukrem a mělo by zajistit udržení pěstování cukrovky v EU na stávající úrovni.

Ing. Jan Křováček, Svaz pěstitelů cukrovky Čech,
294 46 Semčice 69, CZ, e-mail: spcc@quick.cz,
jan.krovacek@seznam.cz

Tab. II. *Bilance výroby a spotřeby cukru v Evropě*

Ukazatel	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*
	Cukr (mil. t)			
Počáteční zásoba cukru	5,863	2,561	2,189	1,831
Výroba	16,165	15,160	13,973	13,809
Import	3,957	3,205	3,170	3,780
Zdroje celkem	26,005	20,866	19,331	19,420
Spotřeba	20,265	16,312	16,500	16,500
Export	3,178	2,366	1,000	1,000
Konečná zásoba cukru	2,561	2,189	1,831	1,920
Spotřeba celkem	26,005	20,866	19,331	19,420
Výroba nadkvótového cukru	2,098	3,162	2,885	3,940

* odhad